Länsstyrelsen
Västernorrlands län

BESLUT 1(17)

1988-05-27 11.111-687-84
80-07

Rek + mb

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET SMITINGEN-HÄRNÖKLUBB, HÄRNÖSANDS KOMMUN

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Smitingen-Härnöklubb
Kommun	Härnösand
Registerområde	Härnösands församling
Läge	Ca 5 km öster om Härnösands centrum
Kartblad	Ekonomisk karta; 17I 8c, 8d, 9c, 9d Topografisk karta; 17I NV
Fastigheter	Stadsäga 408 å Härnön samt del av stg 403 B och stg 392 å Härnön
Markägare	stg 408; staten genom statens naturvårdsverk (naturvårdsfonden) stg 403 B; Härnösands kommun stg 392; Birger Högström, Fågelstavägen 11, 871 60 HÄRNÖSAND
Servitutsrätter	Stg 403 C har rätt att på stg 403 B kostnadsfritt få utnyttja befintliga och blivande kör- och gångvägar, samt ha båtplats eller båtbrygga för en båt vid stranden mot Gånsviken nedanför stg 403 C. (Officialservitut bildat vid avstyckning akt Härnösand 362)
Areal	275 ha, varav landareal 185 ha och vattenareal 90 ha
Naturvårdsförvaltare	Härnösands kommun, fritidsnämnden i samråd med länsstyrelsen
Övrigt	Inom del av reservatet gäller fastställd detaljplan
Objekt nr	220248

Postadress 871 86 Härnösand | Besöksadress Nybrogatan 15 | Leveransadress Backgränd 18 | Telefon 0611 - 29 000 (växel) | Telefax 0611 - 29 805 (Plan avd) 0611 - 29 208 (Försvars enh) | Postgiro 3 51 92 - 4

Beskrivning av området

Naturreservatet omfattar Smitingsviken, kustområdet söder om Smitingsviken samt en avgränsad udde mellan Gånsviken och Smitingsviken på Härnöns utsida. Smitingsvikens klippstränder och långa sandstrand tillhör regionens förnämsta havsbad. Området runt Klubbsjön är ett omtyckt strövområde för härnösandsborna. Reservatet har stort lokalt rekreativt värde.

På utsidan Klubberget finns ett stort antal välutbildade tunnelgrottor. Grottorna har ett mycket högt naturvetenskapligt värde. Intressanta geologiska bildningar finns även söder om Smitingen. Kuststräckan är klassad som riksintresse för naturvården.

Ärendets beredning.

Härnösands kommun beviljades 1969 bidrag med 140 000 kr av staten (naturvårdsverket) för köp av fastigheten stg 403 B å Härnön under förutsättning att området avsattes som naturreservat. Därefter har kommunen arbetat med förslag till detaljplan för sommarstugebebyggelsen i området. Detaljplanen fastställdes 1986-04-16 och vann laga kraft 1987-02-26.
Stg 408 överfördes 1981-05-27 från sjöfartsverket till naturvårdsfonden.

Länsstyrelsens beslut om naturreservat.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) förklarar länsstyrelsen stg 408 samt del av stg 403 B och stg 392 å Härnön i Härnösands kommun för naturreservat, se bilaga 1.

Ändamålet med reservatet är att

- bevara den naturmiljö dvs områdets landformer, grottor och olika naturtyper, som är förutsättningen för friluftslivet i området

- med enkla medel underlätta för allmänheten att besöka reservatet

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8, 9, och 10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1 bedriva täkt, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller vidta annan åtgärd som förändrar markytans form och dränering

2 göra anläggningar eller byggnationer i vattnet (gäller ej inom område Vb i byggnadsplanen)

3 anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel

4 anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar utom på särskild anvisad campingplats

5 vidta skogliga åtgärder utöver vad som anges i bifogad skötselplan (bilaga 2)

6 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel

7 framföra motordrivet fordon förutom på befintlig väg eller i samband med områdets skötsel

8 använda motorbåt eller annan motordriven farkost i Klubbsjön

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

9 uppföra helt ny byggnad eller utföra till- och påbyggnad av befintlig byggnad

10 anlägga luft- eller markledning

11 anlägga väg

Föreskrifterna utgör inte hinder för sjöfartsverket att driva och underhålla fyren.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som närmare anges i bifogad skötselplan (bilaga 2) och detaljplan fastställd 1986-04-16 (bilaga 3).

Föreskrifterna utgör inte hinder för normal skötsel av arrenderad tomt.

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas som framgår av bifogad skötselplan.

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1 använda motorbåt eller annan motordriven farkost i Klubbsjön

2 föra motordrivet fordon annat än på anvisade vägar och platser

3 rida

4 tälta utan naturvårdsförvaltarens tillstånd

5 elda direkt på berghällar, i grottor, grytor eller på sandstranden.

D Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1 Naturvårdsförvaltare för reservatet är Härnösands kommun, fritidsnämnden i samråd med länsstyrelsen

2 Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2)

3 Inom ramen för skötselplanen kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen

4 Reservatet ska utmärkas av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och SNV:s anvisningar

Den som vill klaga över detta beslut, skall skriva till miljö- och energidepartementet men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, postadress: Länsstyrelsen, naturvårdsenheten, 871 86 HÄRNÖSAND.

Skrivelsen skall ha kommit in inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet. I skrivelsen skall Ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer 11.111-687-84. Om Ni önskar ytterligare upplysningar, ta gärna kontakt med Britt-Marie Lindström, telefon 0611-29 702 (direktnummer).

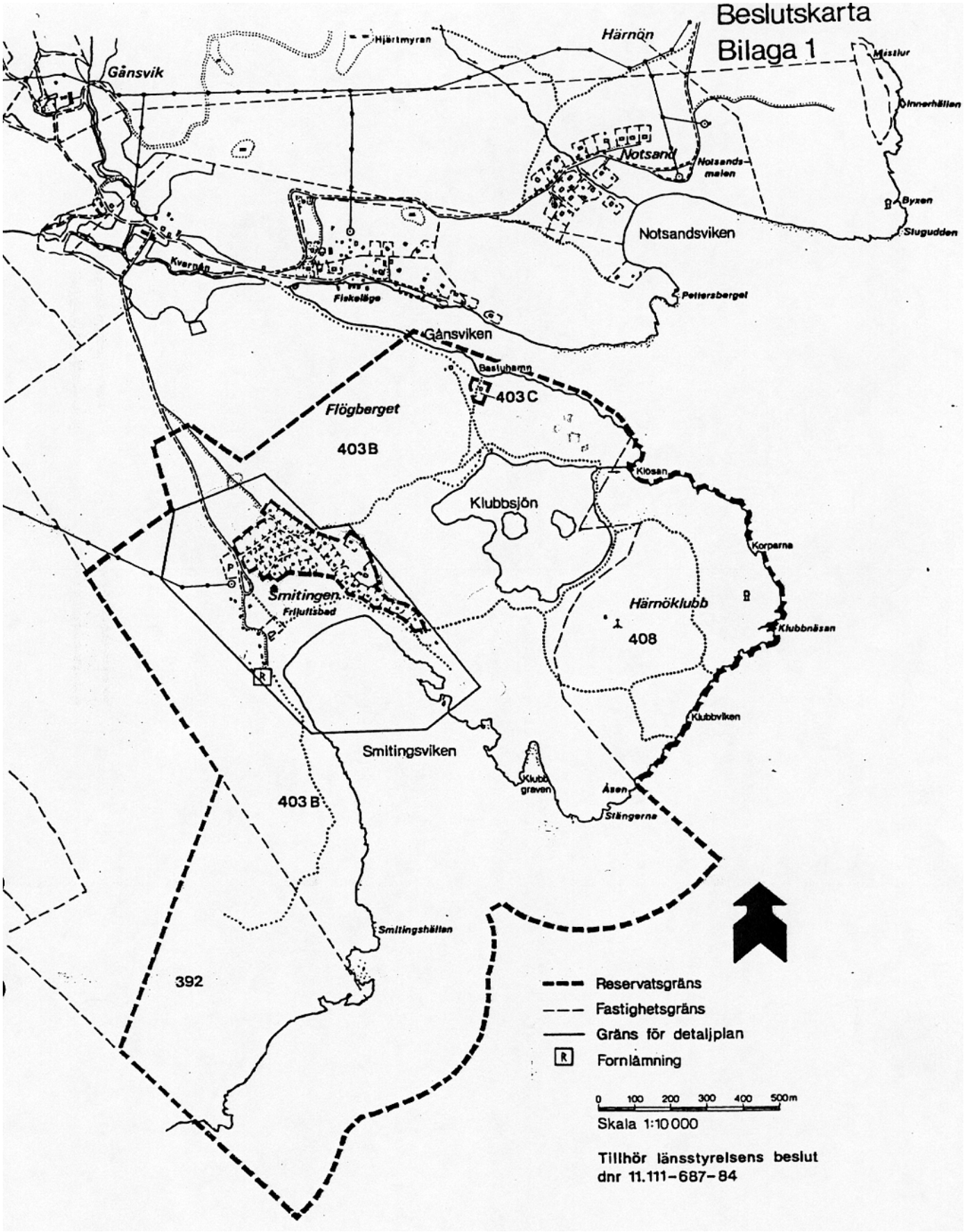
Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Bertil Löfberg jämte ledamöterna Stig Andersson, Kurt Jansson, Ingemar Jonsson, Ivar Nordlander, Lage Nyhlén, Harald Olsson, Stig Olsson och Tage Rödén samt suppleanterna Anna-Lisa Andersson, Sigurd Ocklind och Sven-Erik Persson.

I beslutet deltog även länsråd Leif Byman, t f länsarkitekt Ann Renström, länsassessor Bengt Olavi, länsantikvarie Bengt Häger, byrådirektör Erik Thorsén och förste byrå-inspektör Britt-Marie Lindström, föredragande.

Bertil Löfberg

Britt-Marie Lindström

Bilagor
1 Beslutskarta
2 Skötselplan
3 Detaljplan
4 Upplysningsblankett

Beslutskarta
Bilaga 1
Gänsvik
Hjärtmyran
Härnön
Misslur
Innerhällen
Notsand
Notsandsmalen
Byxen
Slugudden
Notsandsviken
Kvarnån
Fiskeläge
Pettersberget
Gånsviken
Bastuhamn
403C
Flögberget
403B
Klosan
Klubbsjön
Korparna
Smitingen
Friluftsbad
Härnöklubb
408
Klubbnäsan
Klubbviken
Smitingsviken
Klubb
graven
Åsen
Stängerna
403 B
Smitingshällen
392
Reservatsgräns
Fastighetsgräns
Gräns för detaljplan
Fornlämning
0 100 200 300 400 500m
Skala 1:10 000
Tillhör länsstyrelsens beslut
dnr 11.111-687-84

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLAND

BESLUT Dnr 512-11874-05
2006-06-27 80-215-02

Enligt sändlista

Beslut om ny skötselplan för Smitingen-Härnöklubbs naturreservat samt ändring av gräns

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att fastställa den nya skötselplanen med dnr: 512-11874-05 för Smitingen-Härnöklubbs naturreservat dnr:11.111-687-84. Den tidigare skötselplanen sedan 1988 upphävs därmed.

Länsstyrelsen beslutar även att ändra gränsen i nordvästra delen så att den överensstämmer med en tomtgräns, se karta 1.

Ärende

Smitingen-Härnöklubbs naturreservat bildades 1988. Länsstyrelsen har under 2005 reviderat skötselplaner för ett 10-tal reservat varav Smitingen-Härnöklubb är ett. Skötselplanen har arbetats fram av Enetjärn Natur AB.

Förslaget till skötselplan har gått på remiss till kommunen, skogsstyrelsen, Smitingens stugförening samt naturskyddsföreningen. Skogssstyrelsen hade inget att invända mot förslaget. Härnösands kommun har bl.a. påpekat att det finns två detaljplaner, att föreskrifterna för naturreservatet inte bör strida mot självförvaltningszonen i detaljplanen och att fastighetsbeteckningar bör användas. Stugföreningen har bl.a. framfört synpunkter på att den s.k. båtviken bör nämnas. Dessa synpunkter har inarbetats i den slutgiltiga skötselplanen.

Under arbetet med skötselplanen uppmärksammades att naturreservatsgränsen borde korrigeras. Samma år som naturreservatet bildades gjordes en detaljplan för en ny tomt, fastigheten Gånsvik 1:27. Naturreservatsgränsen blev inte ändrad utan denna tomt har legat inom reservatet. Länsstyrelsen beslutar därför att ändra gränsen så att denna fastighet hamnar utanför reservatet, se karta 1.

I ärendet har även sektionschef Britt-Marie Lindström deltagit.

Eva Carron
Avdelningschef

Heléne Öhrling
Kultur och naturavdelningen
0611-34 92 17

Karta 1

Beslutskarta för gränsändring
Smitingen-Härnöklubb naturreservat

© Lantmäteriet, 2005. Ur GSD-Ortofoto ärende 106-2004/188-Y

0 200 400 meter

Ny reservatsgräns
Tidigare reservatsgräns

2006-05-19 Dnr 512-11874-05

Skötselplan för
Smitingen-Härnöklubbs naturreservat

Härnösands kommun, Västernorrlands län

Foto: John Granbo

INNEHÅLL

BESKRIVNINGSDEL

1. SYFTET MED RESERVATET 4

2. UPPGIFTER OM RESERVATET 4

3. HISTORISK OCH NUVARANDE MARKANVÄNDNING 5

4. OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN 5

4.1. BIOLOGISKA VÄRDEN 5
4.2. GEOVETENSKAPLIGA VÄRDEN 6
4.3. KULTURHISTORISKA VÄRDEN 7
4.4. FRILUFTSLIV 7
4.5. NYTTJANDERÄTTER 8
4.6. JAKT OCH FISKE 8

5. KÄLLFÖRTECKNING 9

6. NATURVÅRDSSKÖTSEL ..... .10

6.1. SKÖTSELOMRÅDE A – HAVSKLIPPOR ..... .10
6.2. SKÖTSELOMRÅDE B – GLES TALLSKOG PÅ HÄLLMARK 10
6.3. SKÖTSELOMRÅDE C – KÄRR 10
6.4. SKÖTSELOMRÅDE D – ÄLDRE BARRSKOGAR OCH BLANDSKOGAR 11
6.5. SKÖTSELOMRÅDE E – UNGSKOG MED ÖVERSTÅNDARE ..... .11
6.6. SKÖTSELOMRÅDE F – YNGRE TALLSKOG 12
6.7. SKÖTSELOMRÅDE G – HYGGEN 12
6.8. SKÖTSELOMRÅDE H –ZON KRING FRITIDSHUSOMRÅDET 12
6.9. SKÖTSELOMRÅDE I – SANDSTRAND 13
6.10. SKÖTSELOMRÅDE J – FRILUFTSLIVET 14
Parkering (J1) 14
Servicebyggnader (J2) 14
Zon 1 – Intensivzonen 14
Zon 2 – Lokalrekreationszonen 15
Zon 3 – Upplevelsezonen 16
Zon 4 – Vildmarkszonen 17
Informationsplan 18

7. UTMÄRKNING AV RESERVATET 18

8. TILLSYN 18

9. BRAND 18

10. UPPFÖLJNING 18

11. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER 19

BILAGOR

A Karta med reservatsgräns
B Karta över Natura 2000-området
C Karta över fornlämningar
D Karta över skötselområdena för naturvårdsskötseln
E Karta över åtgärder för friluftslivet
F Detaljkarta över fritidshusområdet och detaljplanområdet

BESKRIVNINGSDEL

1. Syftet med reservatet

Följande text är hämtad från länsstyrelsens reservatsbeslut från 1988:

”Ändamålet med reservatet är att

- *bevara den naturmiljö, dvs. områdets landformer, grottor och olika naturtyper, som är förutsättningen för friluftslivet i området*
- *med enkla medel underlätta för allmänheten att besöka reservatet”*

2. Uppgifter om reservatet

Smitingen-Härnöklubbs naturreservat (objektnr. 220248) ligger på Härnön öster om Härnösand i Ångermanland, Västernorrlands län, se bilaga A. Reservatet är 275 ha stort, varav 185 ha är landareal, och det täcker en ca 5 km lång kuststräcka. Länsstyrelsen fattade beslut om bildandet av reservatet 1988.

Smitingen är också utpekat att ingå i Natura 2000-nätverket (Smitingen-Härnöklubb, SE0710028) enligt Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter), se bilaga B. I tabellen nedan ses de i området utpekade naturtyperna livsmiljöerna.

Kod	**Livsmiljö**	**Areal (ha)**	**Andel (%)**
9010*	Västlig taiga	1	1
1230	Vegetationsklädda havsklippor	28	12
7140	Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	1	1

*) Prioriterad naturtyp

Dessutom är området utpekat som riksintresse för naturvården (Härnökusten, 56. Y 80 018) enligt 3 kap. Miljöbalken.

Reservatet består huvudsakligen av block- och stenstränder samt kuperad bergkullterräng med i stort sett orörd, gles tallskog. Den högsta punkten är Klubberget 80 m.ö.h. Runt Klubbsjön finns äldre, grandominerad skog och i reservatets nordliga delar ingår några områden med yngre tallskog, blandskog och hyggesmark. Området är välkänt för sina geologiska värden i form av grottor och andra klippformationer.

Naturreservatet omger Smitingens havsbad, som med sin långa sandstrand och fina klippstränder tillhör regionens förnämsta. I anknytning till havsbadet finns ett område med ca 50 fritidshus som inte ingår i reservatet. Området runt Klubbsjön är ett omtyckt strövområde för härnösandsbor. Avståndet till Härnösand, som har 25 000 invånare, är ca 5 km.

Merparten av reservatet ägs av Härnösand kommun medan delen Klubberget ägs av staten. Den sydligaste fastigheten i reservatet är enskilt ägd och dessutom finns det en enskilt ägd fritidshustomt i den nordligaste delen av reservatet (Gånsvik 1:29) som inte ingår i reservatet. Tomterna till två stugor som ligger i reservatet är undantagna från reservatsföreskrifterna; en stuga som ligger norr om Klubbsjön samt en som ligger utmed Gånsviken nordväst om den tomt som utgör ett hål i reservatet.

En detaljplan för de centrala delarna av reservatet vid Smitingen vann laga kraft 1987 efter Länsstyrelsens beslut 1986-04-16, se karta i bilaga F. Planförslaget har upprättats för att säkerställa Smitingsvikens tillgänglighet för friluftsliv och bad (Länsstyrelsen Västernorrlands län 1986). Planen omfattar ett större område än det ”hål” i reservatet som fritidshusområdet utgör. Detaljplanens bestämmelser överlappar därför skötselplanen för reservatet. I detaljplanen finns angivet olika typer av markanvändning för varje delområde inom planområdet. Ett område i nära anslutning till fritidshusen anges som parkmark. Vägar och tomter inom fritidshusområdet omfattas dock inte av

parkbeteckningen. I ett anläggningsbeslut 1986-11-06 anges det att gemensamhetsanläggningar skall inrättas och bl.a. bestå av skötsel av parkmarken samt underhållet av diken inom parkområdet.

I detaljplanen finns beskrivit hur stugorna utanför fritidshusområdet, väster om stigen mellan parkering och badstrand ska flyttas till de reserverade tomterna inom fritidshusområdet. Kommunen har dock förlängt arrendeavtalen för dessa stugor till 2012-04-30 med oförändrade villkor.

En ytterligare detaljplan för en tomt (Gånsvik 1:27) fastställdes 1988-11-22 efter att reservatsbeslutet togs. Denna tomt har därför hittills legat inne i reservatet men gränsen ska justeras så att tomten hamnar utanför.

Härnösand kommun, är förvaltare av naturreservatet i samråd med länsstyrelsen.

3. Historisk och nuvarande markanvändning

Byarna Gånsvik och Örsjön ligger inom mindre än en kilometers avstånd från naturreservatet. Bönderna har med stor sannolikhet haft djur på skogsbete här och dessutom använt skogarna för vedtäkt. Gånsvikshamn, norr om reservatet, utgör en naturlig och skyddad hamn där ett antal fiskebåtar tidigare utgick från. Ett äldre fiskeläge i Smitingsviken finns registrerat hos Riksantikvarieämbetet, se karta i bilaga C. Flodkräfta implanterades i Klubbsjön 1906 och stammen var i alla fall fram till den senaste inventeringen 1979 livskraftig (Jonzon 1977).

Kommunen har fram till slutet av 1990-talet genomfört vanliga skogsbruksåtgärder i några områden längs den väg som leder in reservatet. Det innebär att det i den delen av reservatet finns bl.a. slutavverkade ytor med föryngring. Tidigare har det även bedrivits skogsbruk i andra delar av reservatet t.ex. nordöst om Klubbsjön. Försvaret har varit närvarande i reservatet fram till mitten av 1990-talet.

I framtiden kommer det inte att bedrivas produktionsskogsbruk inom reservatet. All mark kommer att användas för naturvårds- och friluftslivsändamål.

4. Områdets bevarandevärden

4.1. Biologiska värden

Inom området finns växter och djur som är representativa för motsvarande biotoper i regionen. Områdets hällmarker och berg är täckta med skorplavar och busklavar, i de karga hällmarkstallskogarna domineras fältskiktet av ljung, lingon och kråkbär. Granskogarna har ett fältskikt av blåbär och i kanten av sandstranden växer strandråg.

I klippskrevor mot havet växer den för regionen speciella strandtraven (*Cardaminopsis petraea*). En ovanlig art som finns i tre små populationer inom naturreservatet, bl.a. högst uppe på Klubberget, är laven glanstagel (*Bryoria nitidula*). Den växer direkt på marken på platser som har ett näst intill arktiskt mikroklimat, t.ex. exponerade klipp-toppar som blåses fria från snö på vintern. Glanstagel är en s.k. istidsrelikt som sannolikt har funnits kvar i Höga Kusten-området under hela den postglaciala perioden. De enda andra kända lokalerna för glanstagel i landet är Örsjöberget omedelbart väster om naturreservatet (en lokal) samt Hemsön norr om Härnön (två lokaler).

Tre av artens sex kända förekomster i landet hittades vid en inventering 2000-2001 där 25 lämpliga platser i hela Höga Kusten-området, både norr och söder om Smitingen, besöktes (Granbo 2002). Berggrunden på Härnön och Hemsön (metagråvacka) tros vara orsaken till att laven finns här men inte på andra ställen med ett liknande mikroklimat.

Eftersom varje lokal med glanstagel endast hyser ett litet antal bålar är arten mycket sårbar. Glanstagel är rödlistad i kategorin EN, dvs. starkt hotad. Västernorrlands län har ett särskilt ansvar för att skydda arten eftersom länet utgör en betydande del dess utbredningsområde. Potentiella hot mot arten som kan tänkas förekomma i reservatet är insamling, tramp och förändrat mikroklimat på växtlokalerna, orsakat av t.ex. igenväxning. Andra möjliga hot är exploatering av lokalerna, t.ex. för telemaster och vindkraftverk. Länsstyrelsen kommer att ta fram ett åtgärdsprogram för glanstagel.

Hela naturreservatet bortsett från stugområdet och havsbadet är utpekat som ett särskilt bevarandeområde enligt EU-direktivet om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, se karta

i bilaga B. Området ingår därmed i det europeiska nätverket av skyddad natur, Natura 2000 (nr. SE0710028).

Följande tre livsmiljöer finns utpekade inom området (täckning i procent av hela Natura 2000-området): 1230 Vegetationsklädda havsklippor (12 %), 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (1 %) och 9010 Västlig taiga (1 %). Livsmiljön Västlig taiga är en prioriterad naturtyp, dvs. en naturtyp som Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda.

Följande fyra fågelarter finns med i beskrivningen av Natura 2000-området: fisktärna, gråspett, storlom och tretåig hackspett. Fisktärna och storlom är arter som är knutna till kusten medan gråspett och tretåig hackspett är arter som gynnas av gammal skog.

Sträckande fåglar förekommer under vår och höst i vattnen utanför reservatet. Klubberget är då en lämplig observationspunkt.

Området har en ordinär däggdjursfauna. Det finns en bebodd bäverhydda i den nordvästra delen av Klubbsjön.

Länsstyrelsen har utarbetat en bevarandeplan för Natura 2000-området. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och återställa naturtypen Vegetationsklädda havsklippor i området. De tre utpekade livsmiljöerna som ur ett europeiskt perspektiv hyser områdets högsta naturvärden beskrivs kort i de följande avsnitten. Se även bevarandeplanen för Natura 2000-området.

Livsmiljön 1230 Vegetationsklädda havsklippor

Livsmiljön består av havsklippor med gräs- och örtvegetation med en vegetationstäckning som varierar beroende bl.a. på havets påverkan. På de mest utsatta klipporna, dvs. på de brantaste delarna närmast havet, finns klippavsatser och skrevor utan vegetation. På de ställen där jord har kunnat ackumuleras finns gräsbevuxna klipphyllor, branter och sluttningar. Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade har ris, örter och vindpinade träd och buskar etablerat sig.

Livsmiljön 9010 Västlig taiga

Livsmiljön utgörs av naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar, dvs. skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Inom Smitingen förekommer Västlig taiga vid Klubbsjöns södra strand och här kännetecknas skogarna framför allt av äldre granskog med relativt mycket död ved.

Livsmiljön 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Livsmiljön karakteriseras av öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar med max 25 % trädtäckning och näringsfattiga miljöer. Inom Smitingen förekommer livsmiljön i form av två mindre kärr.

Utöver de utpekade livsmiljöerna finns värdefulla naturtyper som inte ges något direkt skydd genom Art- och habitatdirektivet men ändå motiverar en hög nationell skyddsstatus. Hit räknas de omfattande hällmarkerna med gles, gammal tallskog och klapperfält, bården av äldre granskog runt Klubbsjön samt blandskogen på öarna i Klubbsjön.

4.2. Geovetenskapliga värden

De geovetenskapliga värdena i naturreservatet har i högsta grad varit motiverande för reservatsskyddet. Området har typisk ”höga kusten-geologi”, dvs. en geologi som är präglad av landhöjningens och havets påverkan i olika nivåer från den nuvarande havsstranden upp till de högsta bergens toppar. Landhöjningen pågår fortfarande med ca en centimeter om året. Några av de typiska, geologiska formationer som området är känt för är tunnelgrottor, raukar och klapperstensfält. Av 60 st. registrerade tunnelgrottor i Sverige finns hälften i Ångermanland. Detta betyder att varje enskild grotta av denna typ är vetenskapligt högintressant (Sjöberg 1985). Berggrunden består huvudsakligen av migmatitiserad gråvacka.

Nya tunnelgrottor bildas fortfarande vid den nuvarande havsnivån medan det högre upp i terrängen finns grottor som är flera tusen år gamla. Området är därför mycket lämpat för att åskådliggöra geologins krafter och tidsperspektiv. Två markerade stigar leder ut till de största geologiska sevärdheterna, ”Grottstigen” norr om Smitingsviken och ”Geologistigen” söder om Smitingsviken, se karta över friluftslivet i bilaga E.

Huvuddelen av reservatet är av riksintresse för naturvården (Nr Y 0018, Härnökusten). I detta fall har utpekandet fokus på de geologiska värdena. Området bedöms enligt riksintresseutpekningen ha några

av norrlands mest välformade grottformationer och sammantaget utgöra en s.k. abrasionskust med erosionsformer som har få motsvarigheter utmed norrlandskusten. Avgränsningen av området med riksintresse skiljer sig lite från naturreservatets avgränsning.

4.3. Kulturhistoriska värden

Smitingen-Härnöklubbs naturreservat innehåller inga kulturhistoriska värden som legat till grund för reservatsskyddet. Några få fornlämningar har dock påträffats, se karta i bilaga C och tabell nedan. Fornlämningar är skyddade enligt fornminneslagen.

En fornlämning (Härnösand 69:1) bestående av otydliga tomtningar och en gistvall finns 5-10 m.ö.h. på klapperstensfältet väster om Smitingens sandstrand (Länsstyrelsen Västernorrlands län 1988). Riksantikvarieämbetet har registrerat den som ett fiskeläge. I skogen väster om vägen in i reservatet finns en kolningsanläggning (Härnösand 96:1,2,3). I övrigt har Riksantikvarieämbetet registrerat några fornlämningsliknande lämningar och sammanförde lämningar inom naturreservatet.

Tabell 1: Fornlämningar

Raä-nummer	Lämningstyp
Härnösand 69:1	Fiskeläge
Härnösand 86:1	Fornlämningsliknande lämningar
Härnösand 87:1	Sammanförde lämningar
Härnösand 96:1	Kolningsgrop
Härnösand 96:2	Kolningsgrop
Härnösand 96:3	Kolbotten obestämd
Härnösand102:1	Fornlämningsliknande lämningar
Härnösand102:2	Fornlämningsliknande lämningar
Härnösand102:3	Fornlämningsliknande lämningar

4.4. Friluftsliv

Naturreservatet nyttjas intensivt av friluftslivet, men besökarna är mycket ojämnt fördelade i området, se karta över friluftslivet i bilaga E. För att beskriva naturreservatets tillgänglighet för det rörliga friluftslivet beskrivs fyra olika zoner.

Den helt övervägande delen av besökarna attraheras av havsbadet och de allra närmaste kustklipporna inom det som i skötselplanen kallas zon 1 – intensivzonen. Det är lätt att nå hit med bil, cykel eller buss och det finns en stor parkering i anslutning till havsbadet. Sommaren är den mest intensiva besöksperioden när folk kommer för att bada, sola, spela beach-volley, grilla etc. Vid havsbadet finns en servering med glass och enkla måltider som har öppet under sommaren. Den breda besöksgruppen som nyttjar intensivzonen utgörs av fritidshusägare och härnösandsbor men också av långväga turister.

Klubbsjön med stigar och grillplatser i anslutning till denna utgör zon 2 - lokalrekreationszonen, en zon som främst nyttjas av dem som känner området lite bättre, t.ex. fritidshusägare och härnösandsbor. Området används för promenader, bad i Klubbsjön, grillning etc.

Zon 3 - upplevelsezonen - utgörs av de skyltade stigarna ut till grottorna och de andra geologiska formationerna både norr och söder om Smitingsviken. Besökarna i zon 3 utgörs av bland annat skolklasser, grupper av studerande samt natur- och geologiintresserade ortsbor och turister.

De resterande delarna av reservatet, zon 4 - vildmarkszonen - är huvudsakligen svårtillgängliga och innehåller inga faciliteter för friluftslivet. Zon 4 nyttjas därför endast i mycket begränsad omfattning, bl.a. av strövare som plockar svamp etc. För den som vågar sig ut i terrängen väntar dock mycket fina friluftsupplevelser i den oexploaterade kustterrängen.

4.5. Nyttjanderätter

Följande servitut berör den norra delen av reservatet: Gånsvik 1:29 har rätt att på Gånsvik 1:28 kostnadsfritt få utnyttja befintliga och blivande kör- och gångvägar, samt ha båtplats eller båtbrygga för en båt vid stranden mot Gånsviken nedanför Gånsvik 1:29. (Officialservitut bildat vid avstyckning akt Härnösand 362).

Det finns servitut på stigarna till och från fritidshusområdet, bl.a. ut till Klubbsjön.

Telia har sedan 1998 haft en GSM-basstation på Klubberget. Den består av ett litet hus med en antenn. Stationen förses med el via luftledningar som går över Klubberget. En annan kraftledning går genom reservatets nordvästra del från parkeringen.

Ägarna till tomterna i fritidshusområdet vid Smitingen utgör Smitingens samfällighetsförening. Föreningen förvaltar enligt ett anläggningsbeslut från 1986-11-06 den s.k. parkmarken i detaljplanen runt fritidshusområdet, se kap 2. Samfällighetsföreningen har en bastu vid stranden söder om fritidshusområdet. Det finns också förtöjningsplatser respektive uppläggningsplats för båtar vintertid vid den s.k. Båtviken.

I reservatet finns två privata stugor: en vid Klubbsjöns norra strand och en annan som ligger 100 m nordväst om Gånsvik 1:29. Reservatsbestämmelserna utgör inget hinder för normal skötsel av arronderad tomt.

Båthuset vid Klubbsjön ägs av Hushållningssällskapet.

På statens mark vid Klubbnäsan finns en fyr. Den är automatiserad och ägs av Sjöfartsverket. Sjöfartsverket har rätt att avgiftsfritt använda erforderliga markområden för verkets anläggningar bl.a. iordningsställande av helikopterlandningsplats, att ta väg till anläggningarna samt ha ledningar och kablar framdragna (Länsstyrelsen Västernorrlands län 1988).

4.6. Jakt och fiske

Nyttjanderätten till jakten regleras i avtal.

Fiskerätten i Klubbsjön delas mellan kommunen och staten, vilka har rätt till fiske inom respektive vattenområde. Hushållningssällskapet har rätt till kräftfisket i Klubbsjön. De kräftor som tas upp säljs för utplantering i andra sjöar. Fisket i havet är samfällt.

5. Källförteckning

Tryckta källor

Granbo, J. 2002. *Glanstagel – en sällsynt istidsrelikt vid Höga Kusten*. I: Svensk Botanisk Tidskrift 96:3-4, pp. 130-137.

Härnösand kommun. Utan år. *Registerblad – Område av riksintresse för naturvård i Västernorrlands län – Nr Y 80018 Härnökusten*.

Jonzon, T. 1977. *Klubbenområdet - Naturinventering och skötselförslag*. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1977:1 Härnösand.

Lundell, Y. 2005. *Tillgång till naturen för människor med funktionshinder*. Skogsvårdstyrelsen. Rapport 2:2005.

Länsstyrelsen Västernorrlands län. 1986. *Fastställelse av byggnadsplan för Smitingen, Härnösands kommun*. Beslut dnr. 11.082-2843-84.

Länsstyrelsen Västernorrlands län. 1988. *Bildande av naturreservatet Smitingen – Härnöklubb, Härnösands kommun*. Beslut dnr. 11.111-687-84.

Länsstyrelsen Västernorrlands län. 2005. *Bevarandeplan Natura 2000 – Smitingen-Härnöklubb SE0710028*. Arbetsmaterial.

Sjöberg, R. 1985. *Tunnelgrottor i Västernorrlands län*. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. 1985:2.

Otryckta källor

Eriksson, B. 2005. Härnösand kommun. Muntlig kommentar.

Gustin, S. 2005. Synpunkter från Smitingens samfällighetsförening i anslutning till översynen av Smitingens Naturreservat. Smitingens samfällighetsförening.

Naturvårdsverket. 2005. Databas över Natura 2000-områdena i Sverige. http://w3.vic-metria.nu/n2k/jsp/main.jsp

Schibbye, B. 2005. Schibbye Landskap. Muntlig kommentar.

PLANDEL

6. Naturvårdsskötsel

Se karta i bilaga D.

6.1. Skötselområde A – Havsklippor

Skötselområdet sammanfaller med Natura 2000-livsmiljön 1230 Vegetationsklädda havsklippor, se beskrivning i kap. 1.3. Det är delat på två olika områden belägna norr respektive söder om Smitingsviken. Samma skötselmål och åtgärder gäller för de två delområdena vilket innebär att de därför inte har olika beteckningar. Sammantaget utgör skötselområde A 28 ha.

Bevarandemål

- Se bevarandemålen för naturtypen i bevarandeplanen för Natura 2000-området.
- Populationen av glanstagel ska bibehållas eller öka.

Skötselåtgärder

Havssträndernas naturmiljöer lämnas för fri utveckling och inga skötselåtgärder genomförs därför i skötselområde A.

Åtgärder som främjar hotade arters villkor inom området kan dock få genomföras efter samråd med länsstyrelsen.

Se även kap. 6.10 om åtgärder för att främja friluftslivet.

6.2. Skötselområde B – Gles tallskog på hällmark

Området utgörs av kuperad terräng som karakteriseras av block, skrevor och generellt ett mycket tunt humuslager som endast ger förutsättning för en glest trädskikt av tall och bitvis ett buskskikt av en. I de djupare skrevorna eller andra mer skyddade lägen finns dock även en del gran. Asp förekommer också spridd i blockiga partier och i skrevor.

Skötselområdet är delat på flera mindre delområden både norr och söder om Smitingsviken. Samma skötselmål och åtgärder gäller för de olika delområdena som därför inte har olika beteckningar. Sammantaget utgör skötselområde B 86 ha.

Bevarandemål

- Naturtypen bibehålls i minst 86 hektar.
- Naturlig dynamik och hydrologisk regim ska råda.
- Populationen av glanstagel ska bibehållas eller öka.

Skötselåtgärder

Områdena med gles tallskog på hällmark lämnas för fri utveckling och inga generella skötselåtgärder genomförs därför i skötselområde B. Åtgärder som främjar hotade arters villkor inom området kan dock få genomföras efter samråd med länsstyrelsen, t.ex. specifika åtgärder som genomförs för att gynna arten glanstagellav. Exempel på lämpliga åtgärder kan vara röjning av träd runt artens konstaterade växtplatser och markering av en led upp på Klubberget för att kanalisera besökarna bort från glanstagellavens växtplatser. Dessa åtgärder måste detaljplaneras i samråd med experter på arten.

Se även kap. 6.10 om åtgärder för att främja friluftslivet.

6.3. Skötselområde C – Kärr

Skötselområdet sammanfaller med Natura 2000-livsmiljön 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, se beskrivning i kap. 1.3. Det är delat på två små kärr, båda

belägna sydväst om Klubbsjön. Samma skötselmål och åtgärder gäller för de två delområdena som därför inte har olika beteckningar. Sammantaget utgör skötselområde C 0,7 ha.

Bevarandemål

- Se bevarandemålen för naturtypen i bevarandeplanen för Natura 2000-området.

Skötselåtgärder

De två kärren lämnas för fri utveckling och inga skötselåtgärder genomförs därför i skötselområde C. Åtgärder som främjar hotade arters villkor inom området kan dock få genomföras efter samråd med länsstyrelsen.

6.4. Skötselområde D – Äldre barrskogar och blandskogar

Det finns två områden med äldre, relativt opåverkade barrskogar och blandskogar. Samma skötselmål och åtgärder gäller för de två delområdena som därför inte har olika beteckningar.

Det ena området omfattar skogen runt Klubbsjön, öarna i Klubbsjön samt en remsa med skog utmed Gånsviken i naturreservatets nordöstra hörn. Det andra området finns väster om havsbadet. Den delen av skötselområde D som ligger söder om Klubbsjön har pekats ut som habitat 9010 Västlig taiga och bedöms ha högsta naturvärde, se beskrivning i kap. 1.3 och karta i bilaga B. De övriga delarna av skogen runt Klubbsjön är lite mer påverkade av tidigare skogsbruksåtgärder men skulle ändå kunna beskrivas som Västlig taiga, dvs. äldre, naturlig barrskog. Klibbal, som är ett mindre vanligt trädslag i regionen, finns längs sjöns norra strand och vid Bastuhamn i Gånsviken.

Skogen på öarna har ett relativt stort inslag av lövträd. Området väster om havsbadet är gallrat, gles, äldre granskog i en brant slutning.

Sammantaget utgör skötselområde D 36 ha.

Bevarandemål

- Naturtypen bibehålls i minst 36 ha.
- Se bevarandemålen för naturtypen i bevarandeplanen för Natura 2000-området.

Skötselåtgärder

De äldre barrskogarna och blandskogarna lämnas för fri utveckling och inga skötselåtgärder genomförs därför i skötselområde D. Dock föreslås vissa åtgärder för att främja friluftslivet, se kap 6.10.

6.5. Skötselområde E – Ungskog med överståndare

Skötselområde E utgörs av tre mindre områden som består av tidigare hyggen med ungskog och överståndare av tall (gamla träd med höga naturvärden). Alla delområdena är belägna nordväst om havsbadet. Under tallarna finns en varierad ungskog av självföryngrad gran, tall, björk och andra lövträd. Ungskogen är bitvis tät och 5-10 m hög. Bitvis finns också luckor vilket tillsammans med trädslagsvariationen bidrar till att ungskogen har potentialer att på sikt utveckla höga naturvärden. Om inga åtgärder vidtas kommer dock överståndarna efterhand att konkurreras bort av den täta ungskogen. Överståndarna har ett högt naturvärde, flera av dem är grovskorpiga, plattkroniga och spärrgreniga. Samma skötselmål och åtgärder gäller för de tre delområdena som därför inte har olika beteckningar. Sammantaget utgör skötselområde E 8,4 ha.

Bevarandemål

- Överståndarna är livskraftiga så länga som deras naturliga åldrande tillåter det.
- Nya framtida överståndare har utrymme att utvecklas.
- Beståndet är varierat med avseende på trädslag, trädålder och rumslig fördelning.

Skötselåtgärder

Varje överståndare friställs genom motormanuell avverkning eller avdödning (ringbarkning) av omgivande träd i generöst tilltagna luckor så att överståndarens krona blir helt fri från konkurrens av yngre träd. Detta innebär luckor med 10-20 m diameter kring var och en av överståndarna. Virke från

luckorna kan användas för vedförsörjningen inom naturreservatet. Transport av sådant virke sker med skoter eller fyrhjuling.

Utöver friställningen av överståndare genomförs luckvis friställning av ca 20 potentiella, framtida överståndare i skötselområdena (innebär ungefär två luckor per ha). Här väljs en jämn fördelning mellan tall och lövträd (asp, vårtbjörk eller sälg). Rutinen för avverkning och avdödning av träd samt för uttransport och användning av virket är den samma som vid friställandet av överståndare.

Se även kap. 6.10 om åtgärder för att främja friluftslivet.

6.6. Skötselområde F – Yngre tallskog

Skötselområde F består av 30-40-årig, gallrad, homogen tallskog på sandig-grusig mark. Beståndet har fram till 2005 skötts som produktionsskog. Bilvägen in i naturreservatet samt en bred stig som leder till fritidshusområdet går igenom skötselområdet.

Den södra delen av området ingår i detaljplanens parkmarksområde, se kapitel 2. Inom skötselområdet, väster om stigen finns en liten bollplan. Skötselområde F utgör 4,9 ha.

Bevarandemål

- Talldominerad skog med variation i trädstorlek/-ålder och rumslig fördelning.

Skötselåtgärder

För att skapa variation i det mycket enformiga tallbeståndet kan åtgärder behöva göras. Träd kan friställas och luckor skapas för att få lövföryngring. All avverkning kan ske maskinellt och det avverkade virket transporteras ut från beståndet. Några träd kan lämnas som liggande eller stående död ved i beståndet, i övrigt ska beståndet vara lättframkomligt och inbjudande.

Bollplanen nordost om stigen underhålls av samfällighetsföreningen så länge det finns intresse för att ha kvar den. Om det inte längre är aktuellt att använda den återställs den i samråd med naturvårdsförvaltaren som skogsmark genom att lämnas för naturlig igenväxning.

6.7. Skötselområde G – Hyggen

Den norra delen av skötselområde G, delområde G1, består av ett långt, smalt hygge med en del överståndare av tall. Uppväxten består främst av björk, men även rönn och sälg i 0,5-2 m höjd. Den sydliga delen av skötselområdet, delområde G2, består av ett stort, närmast runt hygge omgett av gammal granskog. Hygget i G2 har inga överståndare. Uppväxten domineras av rönn och gran i 0,5-2 m höjd. Sammantaget utgör skötselområde G 5,8 ha. G1 ligger inom det område som omfattas av detaljplanen, där det betecknas Rc, Campingplats. Kommunen har för närvarande inga planer på att anlägga en campingplats här.

Bevarandemål

- G1: Lövdominerad blandskog med överståndare av tall.
- G2: Blandskog med ett stort inslag av rönn.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder vidtas under en 10-års period. Därefter utvärderas bestånden med avseende på trädslagsfördelning och livskraftighet för de olika trädslagen i området. Med utgångspunkt från utvärderingen vidtas de åtgärder som bedöms nödvändiga för att nå bevarandemålen. Det kan gälla t.ex. frihuggning av grupper av unga lövträd eller av enskilda särskilt värdefulla eller livskraftiga lövträd. På längre sikt kan frihuggning av överståndarna vara nödvändig för att bevara dem så länge som möjligt.

6.8. Skötselområde H – zonen närmast kring fritidshusområdet

Bakgrund

Fritidshusområdet vid Smitingsviken ingår inte i naturreservatet, men utgör en enklav som helt omges av reservatet. Gränsen för naturreservatet sammanfaller till större delen med gränserna för de ytterst belägna tomterna. För fritidshusområdet samt ett större område runt detta gäller två detaljplaner som fastställdes 1986 respektive 1988, se beskrivning i kap. 2 och karta i bilaga F.

Smitingens samfällighetsförening har enligt ett anläggningsbeslut rätt och skyldighet att sköta en del av detaljplanområdet, den s.k. parkmarken. När träd med större brösthöjdsdiameter än 8 cm ska avverkas ska medgivande först fås av markägaren d.v.s kommunen.

I de delar som ligger inom naturreservatet gäller enligt beslutet att ”det är förbjudet att vidta skogliga åtgärder utöver vad som anges i skötselplanen”.

Eftersom gränsen för parkzonen inte är markerad i terrängen har det uppstått oklarheter vad gäller skötseln av den mest stugnära zonen.

Ett förslag togs fram under arbetet med den nya skötselplanen till en ny ”självförvaltningszon” som skulle gälla en 20 meter bred zon räknat från de yttre tomtgränserna. Tanken var att i denna zon skulle samfällighetsföreningen kunna avverka träd upp till 30 cm i brösthöjdsdiameter utan tillstånd av kommunen eller länsstyrelsen. Detta skulle dock kräva att anläggningsbeslutet görs om vilket kommunen meddelat att man inte är intresserad av.

I skötselplanen regleras därför bara vad som gäller utifrån reservatsbeslutet och dess föreskrifter. I den föreslagna zonen, kallad skötselområde H, krävs *inget tillstånd från länsstyrelsen* för att avverka träd upp till 30 cm i brösthöjdsdiameter. Se vidare under åtgärder.

Skötselområde H sträcker sig inte över de vägar och stigar som omger fritidshusområdet. Vid parkeringsplatsen och vid naturreservatets stigar blir zonen smalare än 20 meter, se karta bilaga F. Skötselområde H utgör 1,7 ha. Huvudparten av skötselområdet ligger inom det område som detaljplanen betecknar som parkmark men på vissa ställen sträcker den sig utanför denna.

Mål

- Skötselområde H utgör en zon mellan den omgivande skogen i naturreservatet och de öppna tomtmarkerna i fritidshusområdet. Det ska finnas minst ett träd per 100 m^2.
- Det är tydligt för alla berörda fritidshusägare vilka regler som gäller för skötselområdet respektive parkmarken.

Åtgärder

Det är tillåtet för samfällighetsföreningen att inom skötselområde H ta bort träd för att skapa ett bryn mellan den omgivande skogen i naturreservatet och den öppna tomtmarken. I de delar av skötselområde H som ligger inom parkmarken i anläggningsbeslutet kan samfällighetsföreningen själv besluta om träd upp till 8 cm i brösthöjdsdiameter. Över denna diameter krävs samråd med kommunen. I de delar av H som ligger utanför parkmarken krävs alltid tillstånd av markägaren kommunen. Träd med en diameter i brösthöjd över 30 centimeter får aldrig fällas utan tillstånd av både kommunen och länsstyrelsen.

Grenar från avverkade träd kan tas bort. Skötseln får inte innebära markskador utan vegetationens fält- och bottenskikt lämnas orört.

Skötselområde H ska inte användas för tippning av trädgårdsavfall, jordmassor eller annat material. Den ska heller inte användas för byggnader. Det innebär att dass, bodar, kompostlådor mm. som idag förekommer strax utanför fritidshusens tomter avlägsnas.

6.9. Skötselområde I – Sandstrand

Skötselområdet består av successionen från helt öppen sandstrand utan några växter, över en zon med bl.a. strandråg till relativt gles tallskog på sandig mark. Två små bäckar mynnar på stranden, en i nordost och en i sydväst. Kring bäckarna finns träddungar bestående av höga granar, tallar och diverse lövträd, t.ex. al. Skötselområde I utgör 6,6 ha. Skötselområde I omfattas nästan fullständigt av detaljplanen, där området betecknas Rb, Friluftsbad.

Mål

- Arealen öppen strand samt strand med gräsvegetation bibehålls eller ökar.
- Nyetablering av träd förekommer ej på den öppna stranden eller i nära anslutning härtill.
- Bäckarna rinner fritt, ohindrat och så naturligt som möjligt genom skötselområdet och ut i havet.

- Träddungarna kring den nordöstra bäcken samt mellan vägen och havet sydöst om stranden har en struktur och omfattning som möjliggör måttlig genomsikt från de närliggande fritidshusen.

Skötselåtgärder

För båda delområdena ska stranden hållas öppen genom rotryckning och röjning av unga tallplantor med en höjd upp till ca 3 meter. Träd och grenar avlägsnas från stranden.

Träddungen längs den nordöstra bäcken gallras. Alla barrträd huggs bort och bland lövträden genomförs en genomhuggning så att dungen blir delvis genomsiktlig.

Träddungen mellan vägen och havet sydöst om den öppna stranden gallras och de flesta unga träd tas bort för att förbättra utsikten mot havet.

Se även kap. 6.10 om åtgärder för att främja friluftslivet.

6.10. Skötselområde J – Friluftslivet

Parkering (J1)

Skötselområde J utgörs av 1 ha öppen, grustäkt parkeringsyta. Det finns problem med damning under torra sommarperioder.

Mål

- Parkeringen framstår som en välkommande entré till naturreservatet.

Servicebyggnader (J2)

Skötselområde K utgörs av 0,3 ha strandtomt som är bebyggd med en liten toalettbyggnad och en större byggnad där en servering är öppen sommartid. Byggnaderna är blåmålade trähus.

Mål

Byggnaderna är i bra skick och nyttjas av allmänheten.

Skötselåtgärder

Byggnaderna underhålls löpande.

Zon 1 – Intensivzonen

(Zonerna 1-4 betecknar olika friluftslivsområden. Dessa finns markerade på friluftskartan, inte på skötselkartan, se bilaga E)

Intensivzonen utgörs av parkeringen, sandstranden och havsklipporna närmast sandstranden, se karta över friluftslivet. Alla vandringsslingor i reservatet utgår från anslagstavlan bakom serveringsbyggnaden.

Mål

- Besökarna i intensivzonen får ett välkomnande bemötande av den information som ges om naturreservatet.
- Besökare tillhörande alla grupper i samhället inspireras till, att efter egen förmåga bege sig ut i de övriga delarna av naturreservatet.
- Två vindskydd i sandstrandens ytterkanter inbjuder till uppehåll i alla väderlek.
- Det finns tydlig information om tillgången till ved, t.ex. försäljningsplats.

Åtgärder

Alla åtgärder för skyltning och information om naturreservatet redovisas i särskild Informationsplan, se nedan.

För att förlänga den period då stranden upplevs som en fin naturmiljö att besöka anläggs ”vindskydd” i kanten av sandstranden. Vindskydd kan ha stor betydelse för det visuella intrycket av stranden varför det är viktigt att skapa en utformning som är väl anpassad till omgivningen.

Sophanteringen sköts i ett samarbete mellan naturvårdsförvaltaren och den entreprenör som driver serveringen på sommaren.

Det bör vara möjligt för besökarna att elda och grilla utan att ha med sig ved själva.

Zon 2 – Lokalrekreationszonen

Lokalrekreationszonen utgörs av Klubbsjön inklusive stigen runt denna samt skogen mellan fritidshusområdet och sjön, se karta över friluftslivet i bilaga E.

Mål

- Skyltningen i zon 2 ger besökarna trygghet i deras vägval.
- Besökarna i zon 2 lär sig något om områdets naturvärden genom att läsa informationstavlorna.
- Minst sex grillplatser som är attraktiva för besökare finns.
- En grillplats är särskilt anpassad för rörelsehindrade.
- Stigen runt Klubbsjön ger goda utblickar ut över Klubbsjön.
- En stig till Klubbsjön är tillgänglig för rörelsehindrade, personer som har svårigheter att gå samt för besökare med barnvagn.

Åtgärder

Alla åtgärder för skyltning och information om naturreservatet redovisas i särskild Informationsplan, se nedan.

En stig som möjliggör passage med rullstol, barnvagn etc. anläggs från den södra delen av fritidshusområdet till Klubbsjön. Åtgärden måste detaljprojekteras i fält.

Grillplatserna runt Klubbsjön restaureras, se karta i bilaga E. Nyanläggning av en grillplats genomförs bl.a. vid Klubbsjöns västra del, se kartan. Var och en av grillplatserna ska bestå av en eldplats samt sittplatser kring denna. Den grillplats som kommer att finnas vid stigen för rörelsehindrade ska anpassas för detta.

Mycket blöta stigavsnitt beläggs med spänger. Det är aktuellt vid två-tre delsträckor med en sammanlagd längd om ca 40 m inom Lokalrekreationszonen.

På stigavsnitt som är relativt svåra att passera för den ovana vandraren p.g.a. mycket rötter genomförs förbättringar med spänger eller genom att använda fint krossmaterial.

Samråd genomförs med Hushållningssällskapet om huruvida båthuset vid sjöns nordsida ska avlägsnas eller restaureras.

I nära anslutning till stigen runt Klubbsjön (längd 2,7 km) friställs ett tjugotal av de nuvarande eller framtida stora, gamla tallarna. Dessutom genomförs försiktig röjning av viss busk- och ungskogsvegetation mellan stigen och sjön för att förbättra utblickarna över sjön.

Zon 3 – Upplevelsezonen

Upplevelsezonen består av de markerade stigarna runt i reservatet (exklusive den stig som ledar runt Klubbsjön och därför ingår i zon 2), t.ex. Grottstigen (3,4 km) och Geologistigarna (två olika längder, se åtgärder). Se karta över friluftslivet i bilaga E.

Mål

- Besökarna i zon 3 lär sig något om områdets naturvärden genom att läsa informationstavlorna om geologin och skogen (totalt 3 tavlor om geologi och 2 tavlor om skog inom zon 3).
- Besökarna i zon 3 får bra information om vägen till de geologiska sevärdheterna samt hur lång tid vandringen beräknas ta.
- Ca 3,2 km ny stig anläggas (två rundvandringar i södra delen samt en led över toppen av Klubberget), se karta i bilaga E.
- 3 st. bänkar placeras utmed vandringslederna i zon 3, se karta i bilaga E.

Åtgärder

Alla åtgärder för skyltning och information om naturreservatet redovisas i särskild Informationsplan.

En ny stig upp på Klubberget markeras så att besökaren får en fin utsikt över havet och samtidigt kanaliseras bort från lokalerna där det växer glanstagel. Den nya sträckan utgör 0,5 km. Se friluftskarta i bilaga E. Stigen detaljprojekteras i samråd med expert på arten.

Enkla träbänkar sätts upp vid 3 st. utsiktspunkter längs Grottstigen och Geologistigen för att uppmuntra besökaren att vila benen och njuta landskapet, se förslag på placering av bänkarna på friluftskartan.

Etablering av två nya stigslingor ger vandrare på Geologistigen möjlighet att välja mellan två olika längder på rundvandringar i stället för att gå tillbaka samma väg från det geologiska huvudområdet.

Den kortaste slingan (2,3 km) fortsätter förbi jättegrytan längst uppe i det geologiska huvudområdet och vidare upp till toppen av berget där slingan leds till den bästa utsiktspunkten över Smitingsviken. Slingan fortsätter vidare ned genom granskogen bakom platån tillbaka till badstranden. Slingan förutsätter noggrann detaljrekognoscering och att avtal kan träffas med markägaren.

En lite längre slinga (3,6 km) leder från geologiområdet över fina klapperstensfält ned till havsstranden, fortsätter söderut ovanför stranden och in i nästa dalgång utanför reservatet för att slutligen ansluta till den korta slingan. Slingan förutsätter att avtal kan träffas med markägaren. Se stigförslagen på kartan över friluftslivet i bilaga E.

Sammanlagt anläggs ca 3,2 km nya stigar, varav ca 1,4 km kommer att ligga utanför reservatet.

Zon 4 – Vildmarkszonen

Vildmarkzonen utgörs av de delarna av reservatet som inte ingår i de övriga zonerna, dvs. merparten av havsklipporna, våtmarkerna, den glesa tallskogen på hällmarkerna och delar av de övriga skogarna. Havsområdet har också lagts i denna zon.

Mål

- I zon 4 får kräsna och äventyrslystna naturturister och Härnösandsbor häftiga naturupplevelser i en ostörd miljö och området förmedlar vildmarkskänsla till besökaren.

Åtgärder

Inga åtgärder föreslås för områdets tillgänglighet. Besökaren ska i första hand uppleva Vildmarkszonen på egen hand eller med en naturguide.

GSM-stationen på Klubberget bör målas i en färg som inte fångar synintrycket.

Informationsplan

Information om reservatet ska finnas på Länsstyrelsens hemsida.

Vägskyltning

Skyltningen till naturreservatet Smitingen från Härnösands stad och utmed Gånsviksvägen ses efter och underhålls löpande.

Entrétavlor

Var och en av naturreservatets viktigaste entréer förses med en välkomnande entrétavla i trä. Entréskyltar sätts även upp vid använda ”landgångsplatser” för båt och kajak, t.ex. Klösan och Klubbgraven. Kartan i bilaga E över friluftsliv visar bl.a. på entrétavlornas placering.

På tavlan finns en stor informationsskylt med text, karta och bilder/teckningar som berättar om naturreservatet. Texterna ska förmedla en bild av områdets möjligheter och vad man som besökare får göra i naturreservatet. Reglerna ska vara tydliga men inte dominera intrycket. En ny karta ska ge överblick över reservatet och dess besökspunkter och vandringsleder. Lederna anges med längd, tidsåtgång och terrängsvårighetsgrad.

Var och en av entrétavlorna förses också med en låda där besökaren kan ta en informationsbroschyr om naturreservatet, se nedan under ”informationsbroschyr”. Av hänsyn till risken för stort svinn på informationsbroschyrer förses inte entrétavlan vid parkeringen liksom tavlan vid informationscentrum med någon låda.

Informationscentrum

Informationsplatsen vid strandserveringen utvecklas till reservatets informationscentrum.

Den stora anslagstavlan med information om området naturvärden med tonvikt på geologi restaureras och information och bilder på den uppdateras.

Informationsbroschyr

Textmaterial, karta och bilder/teckningar som utvecklas för entrétavlorna används också för en aktuell broschyr med information om naturreservatet.

Skyltning av stigar

Alla ledmarkeringar ses efter och underhålls kontinuerligt. T.ex. krävs en tydigare markering i början av ”Geologistigen”.

Stigen runt Klubbsjön ges beteckningen ”Klubbsjön runt – 2,7 km” och får en egen färgmarkering. Från ”Klubbsjön runt” görs skylthänvisningar till andra platser i reservatet (bl.a. Klubberget, Klubbgraven och Bastuviken) än de nuvarande ”grottor” och ”Smitingen”.

Stigen till grottorna norr om Smitingsviken ges en egen beteckning; ”Grottstigen”. Även denna kan få en egen färgmarkering. Skyltning behövs här mot Klubbgraven, denna skylt ska också visa att det finns en grillplats där. Skyltningen till grottorna förtydligas så det tydigt framgår hur många grottor det finns att hitta och hur långt man har kvar att gå.

Informationstavla geologi

Den informationstavla som finns vid geologiområdet söder om Smitingsviken är mycket fin och informativ. Tavlan behöver bara nyfabrikeras och kompletteras med information om de geologiska processerna som har skapat formationerna. En liknande, lokalanpassat tavla sätts upp vid grottorna norr om Smitingsviken så man på plats vid sevärdigheten får informationen om de geologiska värdena. Skylten som från Geologistigen visar riktningen till grottan flyttas så besökaren inte måste gå tillbaka för att hitta till grottan.

Informationstavla skog

Informationstavlor som informerar om naturvärden i hällmarksskogen respektive barrskogen (västlig taiga) tas fram och sätts upp på några strategiska platser utmed vandringslederna.

7. Utmärkning av reservatet

Reservatsgränsen ska vara märkt enligt svensk standard (SIS 03 15 22) genom att måla ett streck på vissa träd och placera stolpar med reservatsbrickor i reservatets gränsvinklar samt där det är naturligt för besökare att korsa reservatsgränsen.

8. Tillsyn

Kommunen utser en praktiskt ansvarig person för skötsel och tillsyn av reservatet. Uppdraget regleras i avtal.

9. Brand

Om brand uppkommer inom reservatet bör branden bekämpas så snabbt och med så stor kraft som möjligt. All brandbekämpning ska ske med så skonsamma metoder som möjligt och med största möjliga hänsyn till mark, vegetation och vatten.

10. Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av skötselåtgärderna görs i slutet av varje år.

Kommunen ansvarar för dokumentation av vilka skötselåtgärder som genomförts på särskild blankett.

I bevarandeplanen för Natura 2000-området finns specificerat hur uppföljningen på de tre utpekade habitat ska ske. Länsstyrelsen ansvarar för Natura 2000-uppföljningen.

Utöver denna Natura 2000-uppföljning följs inom naturskötseln i reservatet upp på

- populationen av glanstagel inom skötselområdena A och B (var 6:e år, fältinventering)
- arealen hällmarksskog (varje 12:e år, flygbildstolkning)
- överlevnaden av överståndarna i skötselområdena E och G2 (var 6:e år med påbörjan efter 10 år, fältbesök)
- utvecklingen av uppväxten på hyggen i skötselområde G (varje 6:e år med påbörjan efter 10 år, fältbesök)
- variationen i tallungskogen i område F (var 6:e år med påbörjan efter 10 år, fältbesök)

Friluftslivet inom naturreservatet följs upp varje 3:e år genom en besöksmätning och enkätundersökning. Dessutom genomförs en löpande, årlig rapportering av vandalisering och slitage, inkl. erosion orsakat av tramp.

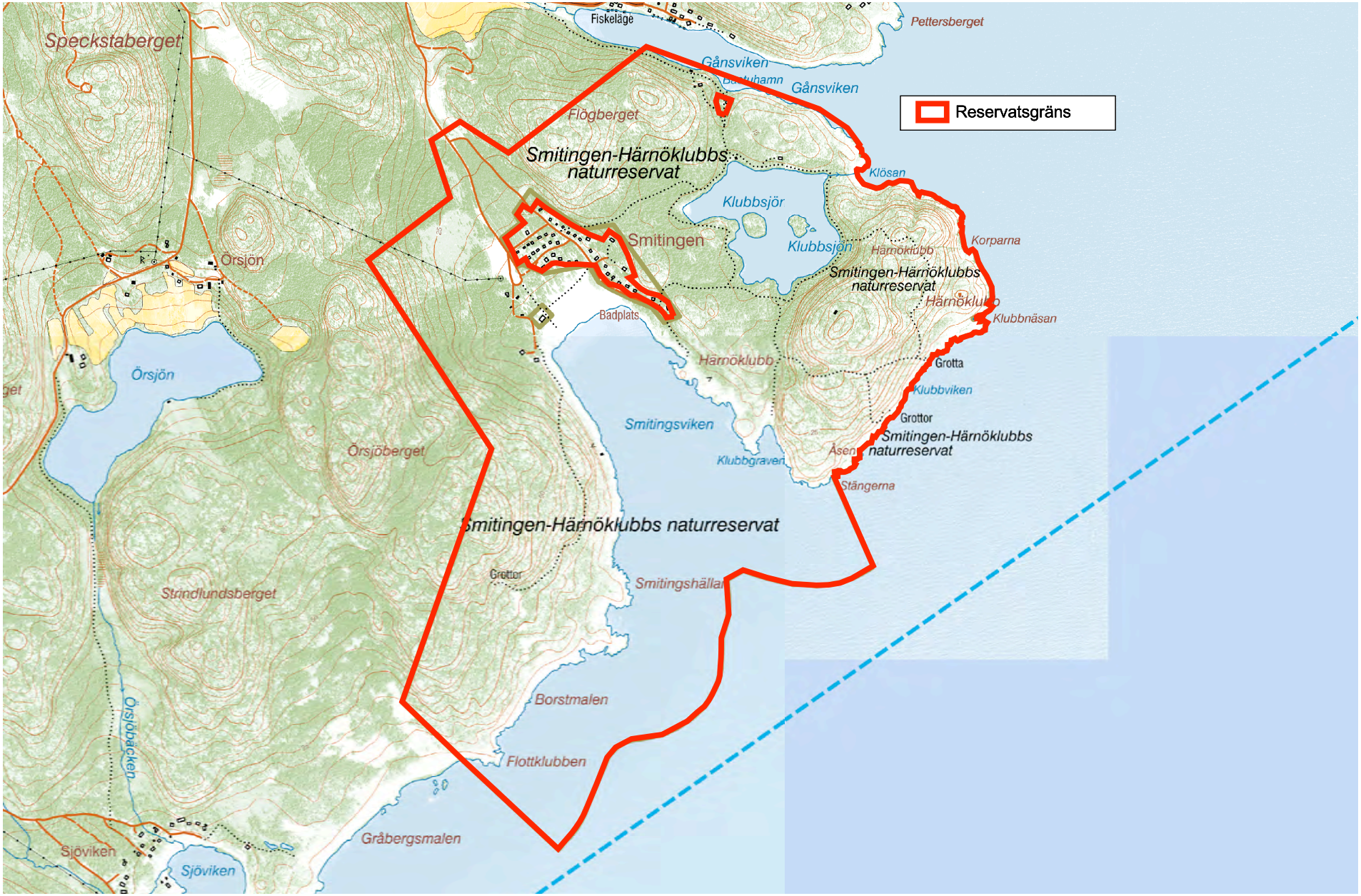
11. Sammanfattning och prioritering av åtgärder

Skötselåtgärd	Var	När	Prio	Finansiering
Röjning kring populationer av glanstagellav	Skötselområde B, Klubberget etc.	Vid behov. Bedöms i samråd med expert	1	Reservatsanslag
Markering av led över Klubbergets topp	Skötselområde B, Klubberget	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Friställning av överståndare	Skötselområde E	Senast 2007	1	Kommunen/ Reservatsanslag
Luckvis friställning av framtida överståndare	Skötselområde E	Senast 2009	2	Kommunen/ Reservatsanslag
Luckvis friställning av vissa enskilda träd	Skötselområde F	Senast 2009	3	Kommunen/ Reservatsanslag
Öppning av 2-3 stora luckor	Skötselområde F	Senast 2009	3	Kommunen/ Reservatsanslag
Underhåll av bollplanen	Skötselområde F	Vid behov	3	Smitingens samfällighet
Bedömning av vilka skötselåtgärder som är nödvändiga för att uppnå skötselmålen	Skötselområde G	Ca 2015	1	Kommunen/ Reservatsanslag
Avlägsning av dass, vedbodar mm. i reservatet runt fritidshusområdet	Skötselområde H	Senast 2007	2	Smitingens samfällighet
Rotryckning och röjning av unga tallplantor	Skötselområde I	Senast 2007	1	Kommunen/ Reservatsanslag
Gallring	Träddungen längs bäcken i skötselområde I	Senast 2010	2	Kommunen/ Reservatsanslag
Gallring	Träddungen mellan vägen och havet sydöst om den öppna stranden i skötselområde I	Senast 2010	2	Kommunen/ Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Hela reservatet	Efter åtgärd	1	Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål	Hela reservatet	Enligt ovan	1	Reservatsanslag
Löpande underhåll av byggnader	Servicebyggnader J2	Vid behov	1	Kommunen
Upprustning av befintliga grillplatser	Hela reservatet	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Etablering av ett ”vindskydd”	Friluftszon 1	Senast 2007	2	Reservatsanslag
Framtagning av system för vedhantering	Friluftszon 1	Senast 2007	3	Kommunen
Anläggning av stig till Klubbsjön för att möjliggöra passage med rullstol, barnvagn etc.	Från serveringen till den nya grillplatsen vid Klubbsjön.	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Anläggning av ny rastplats som är lämplig för rörelsehindrade	Vid västra bredden av Klubbsjön, friluftszon 2	Senast 2007	2	Reservatsanslag
Upprustning av stigar med spänger eller fint krossmaterial	På blöta och/eller svåra passager längs stigarna i friluftszon 2.	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Samråd med Hushållningssällskapet om huruvida båthuset vid sjöns nordsida ska avlägsnas eller restaureras	-	Senast 2007	1	-
Friställning av nuvarande eller framtida stora, gamla tallar	Längs stigen runt Klubbsjön i friluftszon 2	Senast 2008	1	Kommunen/ Reservatsanslag

Försiktig röjning av viss busk- och ungskogsvegetation	Mellan stigen och sjön i friluftszon 2	Senast 2008	1	Kommunen/ Reservatsanslag
Uppsättning av enkla träbänkar	Vid 3 st. utsiktspunkter längs Grottstigen och Geologistigen i friluftszon 3		1	Reservatsanslag
Markering av ny led	Från geologiområdet i den södra delen av reservatet över berget tillbaka till stranden (den s.k. korta geologistigen, rundslinga), friluftszon 3	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Markering av ny led	Från geologiområdet i den södra delen längs kusten och upp i nästa dalgång där den ansluter till annan ny led (den s.k. långa geologistigen, rundslinga), friluftszon 3	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Samråd med Telia om målning av GSM-station	Klubberget, friluftszon 4	Senast 2010	3	Reservatsanslag
Uppdatering av information om reservatet	Länsstyrelsens hemsida	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Uppsättning av (nya) entrétavlor	Vid naturreservatets viktigaste entréer, se friluftskartan i bilaga E	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Framtagning av aktuell broschyr med information om naturreservatet	-	Senast 2007	1	Reservatsanslag
Förbättring av stigskyltning	Alla leder. Friluftszon 2 och 3	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Framtagning och uppsättning av informationstavlor om geologi och skog	På strategiska platser utmed lederna i friluftszon 2 och 3.	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Uppföljning av friluftsliv genom mätning av antalet besökare och enkätundersökning	Vid serveringen eller parkeringen	Senast 2007 och därefter varje 3:e år	2	Reservatsanslag

Smitingen-Härnöklubb naturreservat

Bilaga A

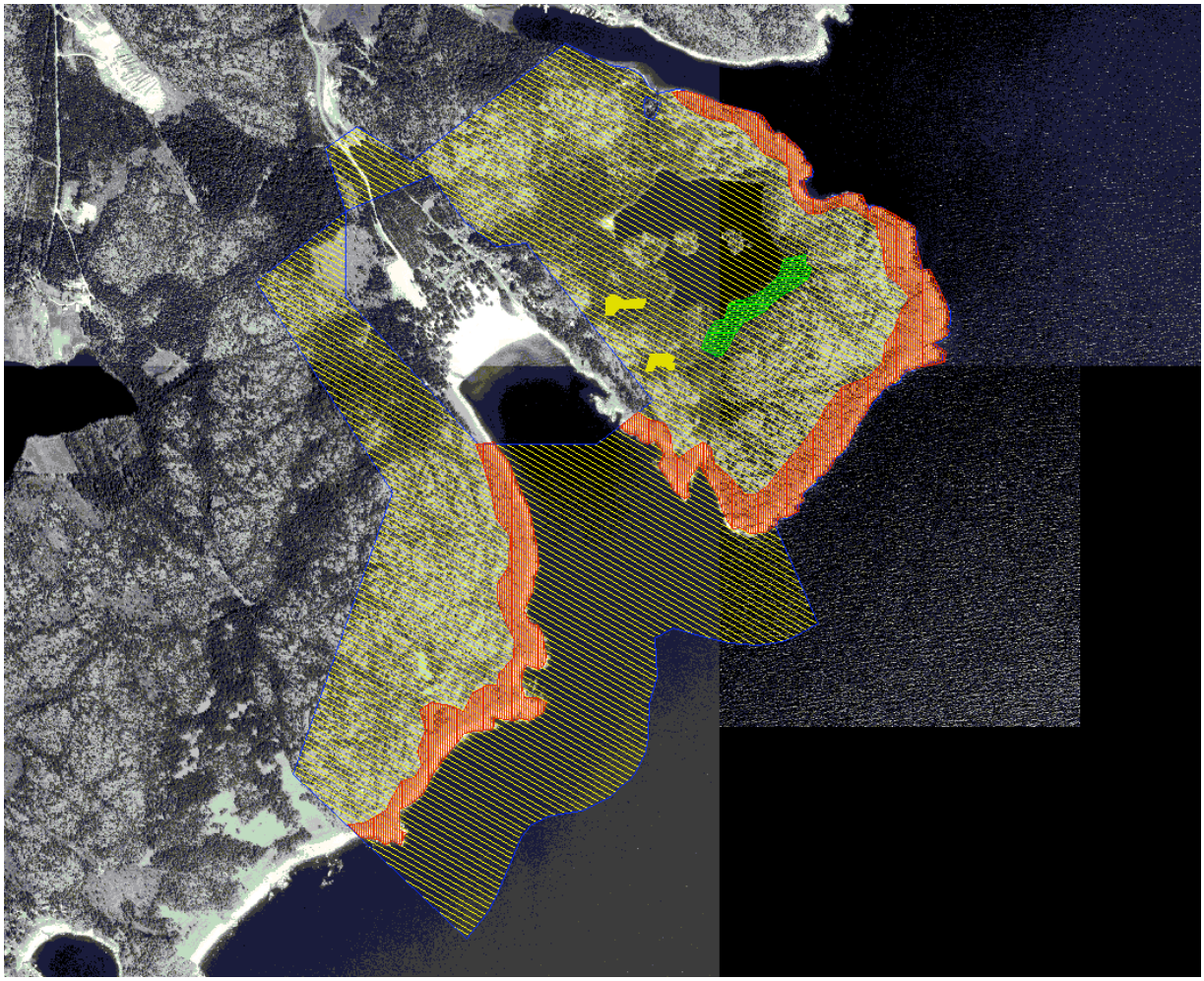

0 200 400 600 meter

N

@ Lantmäteriet, 2005. Ur GSD-Fastighetskartan ärende 106-2004/188-Y

Natura 2000-området Smitingen-Härnöklubb

© Lantmäteriet, 2004. Ur GSD-Ortofoto ärende 106-2004/188-Y Skala 1:12 000

1230 Vegetationsklädda havsklippor
7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn
9010 Västlig taiga

Fornminnen i Smitingen-Härnöklubbs naturreservat

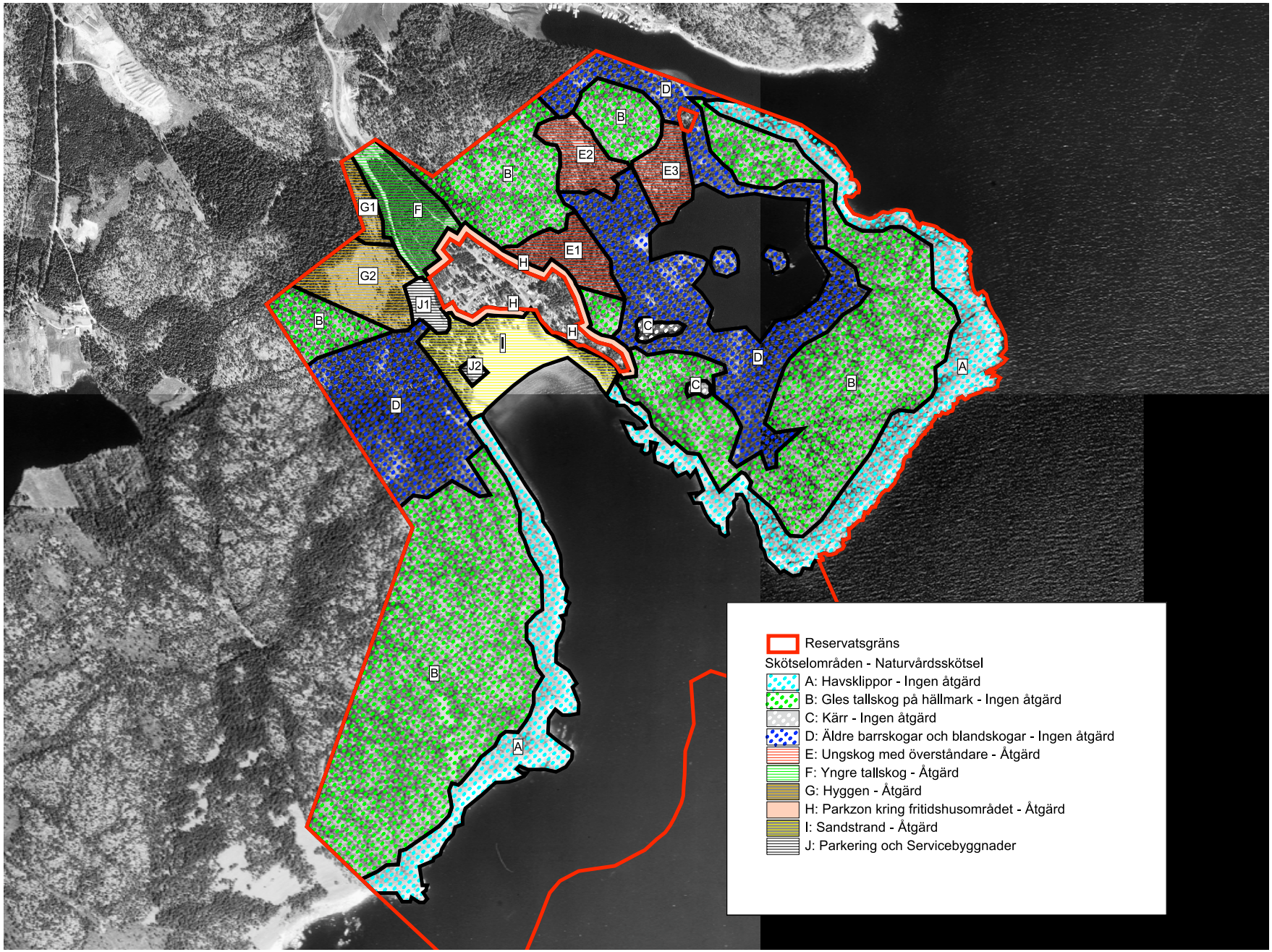
Bilaga C

@ Lantmäteriet, 2005. Ur GSD-Fastighetskartan ärende 106-2004/188-Y

Smitingen Härnöklubbs naturreservat - Skötselområdena för naturvårdsskötseln

Bilaga D

0 200 400 600 800 1000 meter

N

@ Lantmäteriet, 2005. Ur GSD-Ortofoto ärende 106-2004/188-Y

Smitingen-Härnöklubbs naturreservat - Åtgärder för friluftslivet

Bilaga E

Reservatsgräns

Symboler
- Eldplats
- Geologisk sevärdhet
- Handikappanpassat
- Informationstavla
- Parkering
- Servering
- Sittbänk
- WC
- Vindskydd
- Informationscentrum

Stigar och vägar
- Befintlig stig
- Planerad ny stig
- Väg
- Handikappanpassad stig

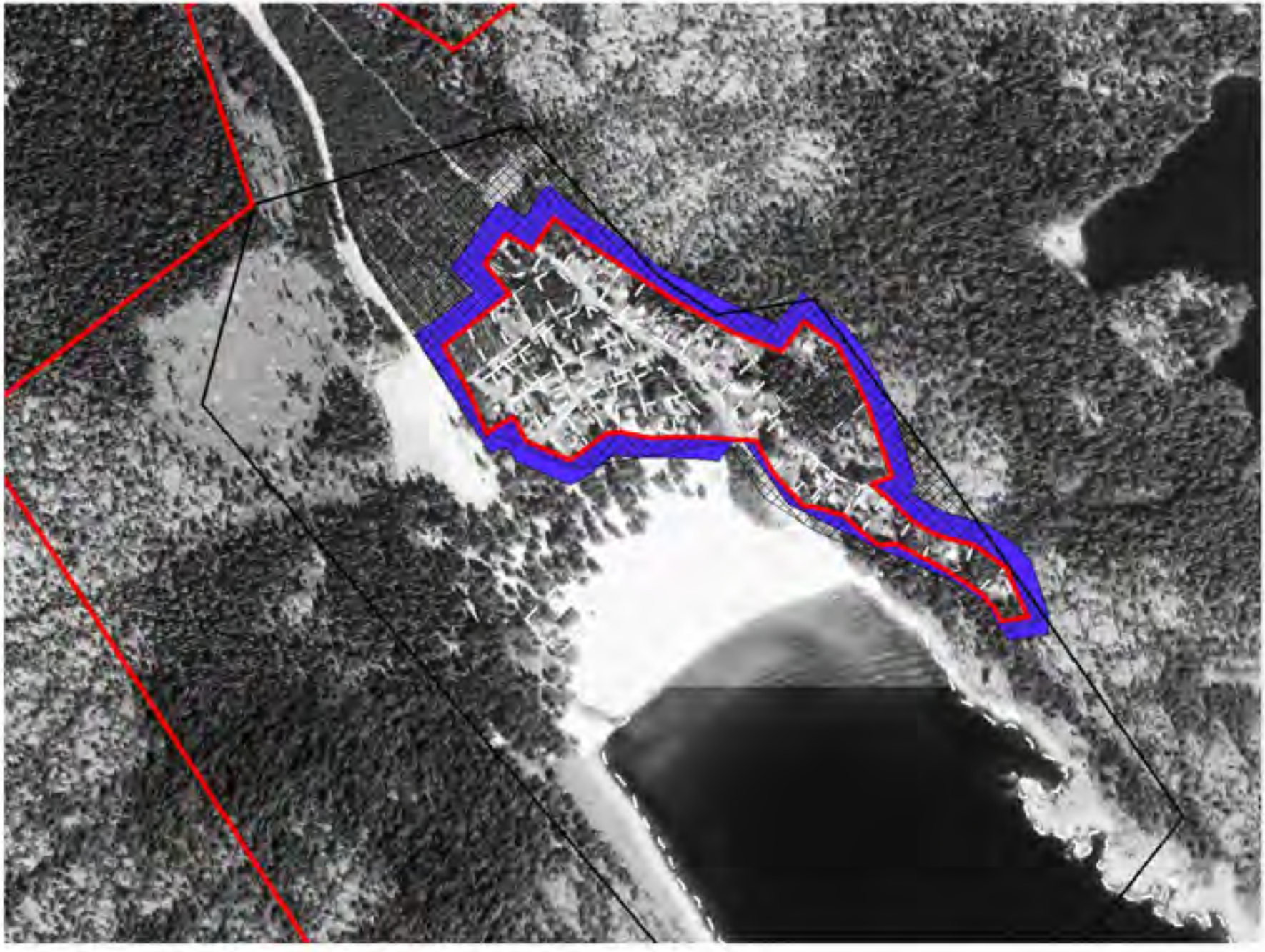
Zoner för friluftsliv
- 1 - Intensivzonen
- 2 - Lokal rekreationszon
- 3 - Upplevelsezonen
- 4 - Vildmarkszonen

0 500 1000 1500 2000 meter

© Lantmäteriet, 2005. Ur GSD-Fastighetskartan ärende 106-2004/188-Y

Bilaga F

Fritidshusområdet med detaljplaneområdets parkzon och skötselområde H

N
W E
S

0 300 meter

© Lantmäteriet, 2006. Ur GSD-Ortofoto 106-2004/188-Y